

Prima causa est. qz vt dicit sapiēs cor-
pus qd corrupit/aggrauat aiaz: eā. s. tra-
bens ad malū. z nō sic erigēs ad bonū
Secda cā est qz vt dicit Augu. plus valet
malū inolitū q̄ bonū insolitū. qd sic ex-
poni p̄t. Plus valet. i. fortius est ad mo-
uendū scz attrahendū malū inolitū id ē
naturalē innatū. q̄ bonū insolitū. i. non
cōsuetū **T**ertia causa est. qz naturalr fa-
cilius est descendere q̄ ascendere. imo ma-
gis trahit vñ deorsum q̄ decem sursum
Quarta causa est. qz cōiter ea q̄ nos ad
malū incitat. z inducūt. nobis p̄ntia sunt
Finis vero z p̄mū virtutis nobis absens
est **Q**uinta causa est. qz plures circum-
stātie ad bonū actū req̄runt/ q̄ ad malū.
immo bonū fit nisi ex cōcursu oīm circū-
stātiarū ad illō debitāz. malū p̄o cōrin-
git ex defectu vñ? **S**exta causa est. qz
cōtinue ad nostrū principiū scz ad nihilū
tendim? **S**eptia causa est. qz fomes q̄
nos ad malū mouet z p̄nos facit/ sp̄ itra
nos est. gloria vero quā q̄rim? extra nos.
Octaua causa est. qz vires anie ad dili-
gendū tp̄alia/ sunt actiue. ad ea vero que
sunt grē z glorie sunt quodā mō materia-
les z passiue. Virtutes etenī p̄ modū ad-
quisitōis haberi nō p̄nt. sed solū p̄ modū
receptionis. quia malū ex nobis ipsis et
per nos facere possumus. Bonū vero fa-
cere nō nisi grā dei adiutrice valeamus.

De natura delecta

Etionis z an sit pctm̄ z quod.
Expeditis his q̄ circa p̄ios mo-
tus sensualitatis dicēda occur-
rebāt: venit aliqd de delectatō
ne tangendū. an scz sit pctm̄ z qd. Pro q̄
intelligēdo expeditēs est aliqs ex multis et
varijs delectationū diuisionibz sp̄ebz. q̄
p̄ nōnullos assignari solēt q̄ntū ad p̄ntē
materiā sufficit/declarare **U**na igitur
inter ceteras diuisio ponit. qz delectatio/
nū/ aliq̄ sunt corpales z sensitiue. alie sunt
sp̄uales seu intellectuales. **D**electatio-
nes corpales z sensitiue dicunt. q̄ in appe-
titu sensitiuo et de bono sensibili seu bo-
no fm̄ sensum sūt Sp̄uales vero seu in-
tellectuales sunt. que in appetitu intelle-
ctiuo z de bono intelligibili seu bono fm̄
intellectū cōsistūt. Tertū est enī/ delecta-
tionē/ frēq̄nter apprehēsiōē rōis seq̄. ap-
prehēdentis scz aliqd tanq̄ bonū z cōue-

niēs. ad quā rōis apprehēsiōē/ nō solū
cōtingit p̄moueri appetitū sensitiuū per
applicatiōē ad aliquā rem particularē. ve-
rū etiā appetitū intellectiuū. q̄ proprie ni-
hil aliō est q̄ volūtas. p̄ applicatiōē ad
aliqd intelligibile. z fm̄ hoc in appetitu
intellectiuo est delectatio. sicut z cē p̄t in
appetitu sensitiuo. Sed in h̄mōi istozū
appetitū delectatōes/ multū iter est. Nā
delectatio appetitus sensitiuū/ sp̄ est cum
aliq̄ trāsmutatōe corp̄ali. z isto respectu
pprie debet accipi z intelligi/ dū cōiter dē
delectatio quedā passio esse. q̄uis etiā et
de delectatōibus intellectualibz ita intel-
ligi possit. s; nō ita pprie Qd tñ in vtrisque
delectatōibz intelligēdū est capiēdo passi-
onē nō pprie z stricte. put scz p̄uenit pas-
sionibz corruptiuis z in malū tendētibz.
vt egritudies. tristitia. timor z h̄mōi S; z
larger qdā modo īpprie. put scilz dicit
q̄ndā corp̄alē alteratōez seu aie affectōez
Delectatō vero appetitū intellectiuū/ de se
sp̄ est sine trāsmutatōe corp̄ali. qz pprie ni-
hil aliud est/ q̄ simplex mor? volūtatē/ se
ad aliqd cōplacētē applicātis Et h̄c di-
cit Aug. qz cupiditas z leticia/ nihil aliō
est q̄ volūtas in eis cōsentiēs q̄ volum?

Primē delectatōes scz corpales z sensi-
tiue/ licet a corpe z sensu denoient: sunt
tñ delectatōes totius cōpositi. Nā in eis
est tam corp̄is q̄ anime delectatio. Cor-
pis qdē p̄pter apprehēsiōē sensus q̄ est
virtus in organo corpeo/ z qui non nisi
mediāte organo corp̄is apprehēdere po-
test/ et q̄ apprehēsiōe diuī (vt tactū est)
fit de bono z conueniēti fm̄ sensum/ seq̄-
tur quedā virtutis appetitiue q̄es in eo
qd amat seu optat/ z hinc creatur illa de-
lectatio corp̄al. Anime p̄o tā ex eo qz oēs
h̄mōi vires appetitiue z apphēsiue in ea
cōsistūt/ q̄s eē p̄t apphēsiōē ip̄i rōis q̄ si
milit illō idē qd p̄ sensum tāq̄ sibi bonū
z p̄ueniēs apphēsum est/ etiā tāq̄ bonū z
p̄ueniēs toti corpi apphēdit Si enī rō
nihil apphēderet/ tūc pprie n̄ eēt delecta-
tio/ vt esset dare eē in infantibz z in in-
sensatibz/ qz licet sensus suū obiectū tanq̄
sibi bonū z p̄ueniēs apphēdere possit/ et
ex hinc (vt tactū ē) seq̄ qdā virtutis appetiti-
ue in eo qd amat z desiderat/ q̄es. qz tñ in
eis ratio nihil apprehēdit nec diiudicat/
z sic nec se delectari intelligūt aut cogno-
scunt/ ideo proprie delectari non dicuntur

Et hoc est i effectu qđ p aliquos dicitur. qđ ad ppriā delectationem. tria hñt cōcur rere. scilicet duo/ quorum est coniunctio seu applicatio delectabilis/ vtpura appetentis/ z illi⁹ quod appetitur/ et tertiu est hmōi cōiunctiōis seu applicatiōis cognitiō. Et quo insurgit/ qđ cōiter dicit delectatiōe pprie nō sine cognitione fieri. nec p pprie delectatiōem esse. vt iā exemplificatum est. Nec mirū si in hmōi delectatiōibz totius cōpositi seu totius hoīs/ dicatur sensus z rō q̄uis diuerse sint eoz opatiōes circa idē delectari. Nā certū est/ qđ sicut idē potest p sensum et p rōem apprehēdi. ita cōtingere potest illud idem fm sensum et rōem cōsiderari. z ex hinc puenire. qđ sensus z ratio circa illd idē delectabūf. s; nō fit eodē modo. Nā sensus in eo in quo delectat/ solū delectat in q̄ntū illud apphēdit tanq̄ bonū z cōueniēs. z sic delectabile in sensu. rō vero in illo eodē delectat sed solū in q̄ntū illud apprehēdit in rōne boni vel cōueniētis ad regimē z sustentatiōnem totius corporis. Et intelligatur p dicta de inferiori pterōis seu de inferiori rōne qđ superiori rōni/ delectatio nō attribuit. sed solū cōsensus in actū. qđ deliberatiōe seq̄tur. vt lat⁹ infra tangef. Secunde vero delectatiōes scz spūales z intellectuales/ sunt delectatiōes solius aie qđ in eis nulla est necessaria apphēsiō seu opatiō sensus. vt facile est considerare.

y De alia diuisione

delectatiōis. Alia diuisiō repitur. qđ delectatiōnū aliq̄ sunt spūales. alie carnales. Nec h accipit spūalitas z carnalitas put stati supra. in q̄ntū scz solā aie vel corpis delectatiōem ipozret. sed vt capit apostol⁹ distinctōes faciēs inter hoīem spūalem z carnalē. i. ad Tho. iij. z i pluribz alijs locz

De delectatiōe spi

rituali. Delectatio spūalis put hic accipit est. qđ est in deo creatore. vel ppter deū

In creatore qđ dē. qñ scz homo in eo directe delectat cōsiderando scz z cōtēplando suā immēsitatē. maiestātē. z virtutē. et bonitatē z hmōi. Juxta illud psal. De mor sui dei z delectat⁹ sum. Et illd. Delectare in dño. z dabit tibi petitiōes cordis tui. Propter deū vero. qñ scz aliq̄s in aliquo bono alio a deo. siue sit intellectua-

le siue corpale debite delectat. nō tñ illic sistendo. sed delectatiōem illā/ pure in deū reflectēdo. vt si qđs (exēpli gratiā) in sciētia sibi data delectaret. in q̄ntū se p eā in deū. ad laudēq; suā z sui noīs exaltatiōem pficere posse speraret. vel i aliq̄ re magna pulcra vel admirabili. manuducēdo p illud intellectū suū in ammiratiōem z dilectiōem infinite potētie. sapiētie z bonitatis dei. Juxta illd psal. Delectasti me domine in factura tua z in opibz manū tuarū exultabo. Et de hmōi delectatiōibz nō est hic lōgiōz p̄rabēd⁹ sermo. tum qđ materiā p̄ntē pprie nō cōcernant. nisi in q̄ntū spēm diuersam a carnalibz constituunt. de q̄bz hic tractādū venit. tū qđ hmōi delectatiōes spūales/ nō solū pctā non sunt. sed meritoze. imo tāte eē possent qđ ad magnā pfectōez hominē ducerent.

De carnali Car

nalis vero delectatio qđ put hic sumifet a spūali de qua stati tactū est distinguit/ p̄ iuxta supra tacta tā de bono intelligibili qđ de bono sensibili esse. duplex itez q̄ntū ad hunc tractatum sufficit repitur. Una naturalis alia volūtaria. Naturalis p̄ ut a volūtaria distinguit/ z stricte capiēdo (nā large sumēdo delectatio etiā volūtaria naturalis dici p̄t) est cū vnaq̄q; vis aie/ in suo obiecto qđ tāq; sibi bonū z cōueniēs apprehēdit delectatur/ vtpura rō in cognitiōe veri/ visus in coloribz/ maxime medijs Audit⁹ in sonis mediocribz. z sic de alijs. Et licz talis delectatio vit vnq; haberi possit/ qñ in ea sit aliq̄s concursus rōnis z volūtatis. imo vt supra tactū est nō pprie alias delectatio dici deberet/ tamē (vt i simili supius de p̄rio motu in sensualitate dictū est) in secōsiderata nullā importat seu respicit rationis vel volūtatis opatiōem. imo proprie nihil aliō est qđ quedā naturalis virtutis appetitue quies in aliquo bono sibi cōuenienti amato seu desiderato vt posset poni exemplum de delectatione que habetur in calefactiōe post magnū frigus vel potu post vebemētē sitim. Et huiusmodi delectatio sic cōsiderata/ de se nec laudabilis nec vituperabilis est. Quia vt frequēter supra tactū est. qđ actus dicuntur virtuosī vel defectiui/ hoc hñt a rōe z volūtate. in quantum scz ab eis imperatur vel cōsentitū: ur

Volūtaria vero delectatio est proprie que apprehensione rationis consequitur. Cū enim ratio aliqd tanq̄ bonū conueniēs apprehendit/ causat in ea quidā motū seu appetitum ad illū sic apprehensum. quē consequitur delectatio. q̄ proprie nihil aliud est nisi quedā volūtatis cōplacētia. in eo q̄ sic ipsa rō apprehēdit. Et hic motū seu appetitum rōis/ est ille motū seu appetitū q̄ rōnal noīat. de q̄ supra vbi de primis moribus sensualitatis actū est/ fiebat a motu seu appetitu naturaliz a motu seu appetitu sensitiuo. distinctō. Et licet hmoi delectatio volūtaria vt statū supra tactū est possit eē large sumendo natural' dici. hic tñ solum mō p̄siderat inq̄ntū a rōne q̄ volūtate regulare habet. iuxta qd̄ infra lati' declarabit. impat' aut cōsentit. et inq̄ntū ipa volūtatis in cui' libertate erat apprehensio et motū rōnis seq̄ vel nō seq̄/ ppter qd̄ hmoi delectatio volūtaria appellat'. ad ipa etiam mouet et inclinā. qz sub ista p̄sideratōe et non alias venit hic de hmoi delectatōe. an scz pctm̄ sitz qd̄ inuestigādum.

Hūc igitur ad p̄positi cepti declaratōz accedēdo/ hmoi rationis apphēsiō. et exi- de delectatio volūtaria consequens aut est debite regulata debiteqz mēsurata. vt scz sit in rē licitā/ et q̄ntū dz. et quō dz. vt exēplificari possz de delectatione etiā i se bonaz opationū. imo etiā ad magz materiā declarandā/ in actu venere. in legitio tñ matrimonio/ et cū debitis circūstātijs. vt delectatione cibi et pot' et huiusmodi. etiā post apprehensioē rationis p̄tingētibz. et talis delectatio non est pctm̄. Nec ei possibile eēt aliq̄ hūanit'. sine aliq̄ sensibili et corpali delectatione viuere.

Aut huiusmodi delectatio volūtaria sic rationis apphēsiōē p̄seq̄ns/ non ē debite regulata et moderata. imo defectiua et inordinata vt p̄nta qz est in rē illicitā. vel qz debitam mēsurā aut debitū modū excedit. qd̄ et vicio fomite mouēte p̄cedit. ppter qd̄ viciosa dicit' Et hoc itez p̄tingere p̄t dupliciter.

Aut enī illa rationis apphēsiō et ex hinc delectatio volūtaria ex ipsa consequens. est et fertur circa aliqd̄ qd̄ ex suo genere solū est pctm̄ veniale. et tūc si ueratio superior vere vel interpretatiue (iuxta qd̄ infra latius declarabitur) consentiat. siue non. huiusmodi delectatio de se non est nisi veniale pctm̄. vt estz in verbo ociofo

vel risu superfluo. et huiusmodi. Notāter dicitur de se. qz ex circūstātijs posse effici mortale. vt p̄nta prop̄ nimia libidinem aut contēptū. aut qz cū intētiōe i aliqd̄ aliō qd̄ de suo genere eēt pctm̄ mortale. p̄ ut supra i pluribz locis. maxie vbi mētiō facta est quō pctm̄ veniale possit mortale effici. satis declaratū est.

Aut illa rationis apphēsiō/ et ex hinc ipam consequens delectatō/ est et fertur circa id qd̄ de suo genere est mortale pctm̄. Et hic magz aduertendū venit. Tū qz de huiusmodi delectatione maior ē difficultas/ quō et qd̄ pctm̄ sit. Tū qz circa eā maior est diuersitas positionū doctorū. q̄ tñ licet in suis modis ponēdi diuersi videātur. effectualiter coincidunt. Est igitur circa hoc distinctio aliquā hū cōmunis. Quia si huiusmodi delectatio non est morosa. tunc non est nisi veniale pctm̄. Si vero morosa fuerit. est pctm̄ mortale. Intelligētes vt dicunt de mora consensus in delectatione et non de mora t̄pis. Notant d̄ in delectatione. qz de consensu in actū/ nullū eēt dubium.

Sz istō latiori indiget declaratione. Tū qz iste mod' ponēdi inuere videtur/ eē aliq̄ delectationē morosam mora t̄pis. q̄ non ē morosa mora consensus. De q̄ tñ/ an sit pctm̄ et qd̄. n̄ satis videtur exp̄mere. Tū qz sic simpliciter dicere consensus in delectatione eē pctm̄ mortale. n̄ est vsq̄/ qz vez. etenī (vt infra videbitur) ē consensus in delectatione sub aliq̄ q̄litate rep̄ire. qd̄ n̄ erit nisi pctm̄ veniale.

Et ideo p̄ ipa declaratione q̄ntū ad p̄ntē tractatum sufficit faciēda. ē aduertēdū qz iuxta positionis supra dicte effectū. positionē qz cōmūiorē/ huiusmodi delectatio q̄ s. c. circa id qd̄ de suo genere pctm̄ mortale existit est et fertur/ i triplici d̄r̄na rep̄itur. Una q̄ dē n̄ morosa. nec mora t̄pis. nec mora cōsensus. Alia morosa/ mora t̄pis/ sed n̄ mora consensus. Et alia morosa mora cōsensus/ qd̄ tñ intelligendū venit de consensu delibato.

Est insup aduertēdū qz p̄mū n̄ p̄ oēs doctores pctm̄ delectationis p̄cipue morose/ rationi attribuitur et in ea dicitur esse. Cū enī (vt sepe supra dicit' ē) ratio sit directiua hūanorū actū/ et non solū exteriorz sed etiā interiorz passionū. quotienscumqz ratio/ in illarū interiorū passionū directione deficit/ merito dicitur peccatum in ipsa ratione (inquārum

Compendiū Theologie

earū directiua) esse sicut etiam qñ deficit in directione exteriorū actuum. Tum igitur (vt etiam supra tactum est) delectatio sit quedā anime passio. 2 p cōsequens ei⁹ directio 2 regulatio/ad ei⁹ rōnem ptineat. et sit circa ipam delectatiōez. nō possz pprie indirectō contingere/ qñ ex defectu rōis pcedat. claz est oēm indirectōez q̄ circa delectatiōez cōtingit/ rōni debere iputari. Et hinc dicit p̄ctm delectatiōis in rōe eē. imo ampli⁹. cū delectatio licet sit in vi appetitiua tāq̄ in p̄io 2 p̄mo p̄ncipio. sit nihilomin⁹ etiā in rōe tāq̄ in p̄ncipio motiuo. habeatq̄ ipa ratō (vt iā in effectu tactū est) nō solū directōez circa seipam. sed etiā circa oīa obiecta inferiorū aīe viriū/ q̄ p̄ eā dirigi p̄nt. cōsequens est/ indirectōez 2 irregularitatem q̄ circa delectatiōem cōtingit. cū nō nisi rōis cōsensu vel defectu cōtingere possit. debere ipsi rōi iputari sicq̄ p̄ctm delectatiōis i ea esse. **E**st insup ad maiore sup p̄positi cepti declaratiō 2 aduertendū. q̄ licet pprie loq̄ndo/ p̄ctm delectatiōis p̄cipue morose/ q̄ (iuxta supra tacta) dicit ip̄e cōsensus in delectatiōem/ possit etiā ad rōem supiorē dici ptinere. Tum p̄mo qz vt in supioribz satis tactū est/ licet ipsa rō supior 2 inferior fm rōnem suarū opationū 2 officiorū diuersificent. sunt tñ idē in re 2 eēntia 2 sic vix possibile sit/ rōnem ipam inferiorē circa aliqd 2 grā materie de q̄ sermo. circa delectatiōes cōcurrere. q̄neriā ipa rō supior effectualiter p̄currat. Tum scdo. qz ipa rō supior/ q̄ regulis legis diuine 2 eterne q̄ supior est innitit/ regulare hz ipam rōnem inferiorē. q̄ solū regulis legis hūane q̄ inferior est intēdit. Et iō vix est possibile/ ipam rōem inferiorē circa indirectōez delectatiōis deficere/ qñ vere scz impando. vel interpretatiue scz reprimere negligēdo/ ipa rō supior cōsentire dicat. Tum tertō qz nihil est de q̄ rō inferior q̄ (vt tactū est) regulis legis inferioris intēdit/ iudicare possit. de q̄ nō eē ipsa rō supior q̄ regulis legis supioris/ 2 ad quā leges alie reduci hnt innitit/ iudicare etiā valeat. Quicqd ei. (vt cōiter dicit) iudicio rōis inferioris subijct. subditur etiā iudicio supioris 2 nō ecōtra. Et hic (vt iā tactū est) ip̄e cōsensus in delectatiōez si facta inq̄sitione circa ipm p̄ leges diuinas 2 eterneas hō in eo p̄seuerauerit. ad ipsam rōem supiorē dici possit ptinere. Tñ

pprie delectatio ipsa in ipsamq̄ delectatiōnem cōsensus/ solū rōni inferiori attribuitur. Cōsensus vero in actū seu act⁹ executionē/ ipsi supiori rōni. Et ratio est quia rōni supiori (vt magis infra declarabit) p̄pter sup̄emitatē legis cui innitit/ refuatur iudicium finale 2 sup̄emū de eo q̄ in actibz hūanis vltimū occurrit. q̄le est ip̄e act⁹ seu ipsius act⁹ executio. Nā vltra actū seu actus cōplementū/ nō est vltior progressus. Ipsi vero rōni inferiori que non intendit nisi circa legē inferiorē cōuenit etiā iudiciū. sed non finale. imo solū q̄dam p̄ambulū respectu aliquorū q̄ ad ipsam actū seu ipsi⁹ act⁹ executionē ordinatur. quales sunt ipa delectatio. 2 in ipam delectatiōem consensus. Et iō ipsi ratio in inferiori attribuitur 2 non supiori. Etia proprie delectatio 2 consensus in delectatiōem/ non sunt act⁹ diuersi fm gen⁹. q̄ diuersitatē potēntē exigāt. s; d̄nt solū p̄ deliberatū 2 non deliberatū sicq̄ nō ē incōueniēs vtrūq̄ rationi inferiori attribui. **E**t insup aduertendū q̄ magna respectū terrenorū seu hūanorū actū/ est inter motus supioris rationis 2 mot⁹ inferioris rōnis 2 ethinc volūtatis/ varietas. **A**pp̄hēnsio nāq̄ inferioris rationis q̄ (vt sepe dictū est) de se p̄ se ipsis actibz negotijs hūanis disponēdis 2 regulādis intendit dupliciter se h̄re p̄t. 2 fm hoc etiā dupliciter p̄t eā mot⁹ volūtatis seq̄. Vno modo simpliciter 2 absolute. Tñ scz ipa ratio subito aliqd app̄hēdit. 2 etiā statim/ sine aliq̄ discursione/ illō sic p̄ eā app̄hēnsuz/ tāq̄ bonū vel malū conueniēs vel nociuū. delectabile vel non delectabilez huiusmodi/ diiudicat. Si igit talē subitā rationis app̄hēnsionē/ indiscussamq̄ diiudicationē/ volūtas in vñū vel aliud se inclinādo seq̄tur/ tñ dicit volūtas non deliberata. et mot⁹ seu appetit⁹ non deliberat⁹. Alio modo inq̄sitiue. cū scz ipa ratio postq̄ aliqd sic vt p̄ter app̄hēdit de illo sic p̄ eā app̄hēnsio/ an vt tactū est bonū vel malū. conueniēs vel nociuū. delectabile vel non delectabile existat/ ratiocinādo iuestigat. tñ si talē app̄hēnsionē 2 inuestigationē volūtas seq̄t. dicit volūtas deliberata 2 motus seu appetit⁹ deliberat⁹. **R**atione vero supiorē. qz vt etiā supra tactū est actibz ipsi 2 negotijs terrenis 2 hūanis de se 2 p̄ se non intēdit. 2 nūq̄ in obiecta inferiorū

anime viriū que p ipam etiā dirigi habēt
ferē. nisi solū in q̄ntū de ip̄ rōes diuinas
z etnas cōsultit. qd̄ claz est fieri nō posse.
nisi p modū inuestigatōis z deliberatōis
nūq̄ respectu ip̄ actū z negotioz ter
renoz z hūanorū / seq̄tur mot⁹ aliq̄s nisi
delibat⁹. Et notat̄ d̄r hic dū de ip̄a rōe su
piori fit mēto / respectu obiectoz inferior
aie viriū / ac negotioz terrenoz z hūano
rū / hā respectu sui pp̄ij obiecti / aliq̄ bñ
bz subitū z inordinatū motū. qd̄ nō est p̄
tis spectatōis declarare. **Q**uia etiā sepe
qd̄ in supioribz dictū est. in subsequētibz
for̄san repeti cōtinget / rōem ip̄am ad ali
qd̄ moueri z se applicare vel p̄sentire / qd̄
tū pp̄iū videt̄ eē volūtatis. est aduertē
dū. q̄ cū ipsa rō (vt supra tactū ē) sit virt⁹
non solū cognitiua. z sic delibatiua. verū
etiā motiua. impare est ei⁹ act⁹. non tñ ab
solute. s; p̄supposito actu ip̄i⁹ volūtatis p
modū cuiusdā motionis. Nec ei⁹ cū iuxta
supius tacta diuidit̄ ratio in supiorē por
tionē z inferiorē. accipit̄ ratio put̄ distin
guīt̄ 5 volūtate. s; p̄ tota pte aie intellecti
ua. q̄ intellectū z volūtate p̄phendit̄. Im
mo ampli⁹. isti duo act⁹. s; ratiōis z vo
lūtatis (qd̄ bñ notādū est) seiuicē p̄uenire
ac sup se inuicē ferri p̄nt. frēq̄ntē p̄ueni
unt z ferūtur. Aliq̄n eteni ipsa ratio deuo
lēdo ratiocinatur z deliberat. z ip̄a etiā vo
lūtatis / aliq̄n de ratiocinādo volitionē bz
seu ratiocinari vult. Aliq̄n etiā contingit
motū volūtatis a motu ratiōis p̄ueniri z
moueri. z tūc mot⁹ ille volūtatis / d̄r mot⁹
rational. z e conuerso etiā motū ratiōis
a motu volūtatis p̄ueniri z moueri. Et tūc
mot⁹ ille ratiōis / d̄r mot⁹ volūtati⁹. **I**do
q̄s at̄ sic in istis casibz dicūtur seu appellā
tur isti mot⁹. qz sp̄ virt⁹ poris act⁹ seu mo
t⁹ / remanet i actu seu motu seq̄nti. Et fm̄
hoc in ratiōe inuenitur peccatū. vel put
ei⁹ defect⁹ est volūtati⁹. vel put̄ act⁹ ei⁹ est
p̄cipiū act⁹ volūtatis. Impare tñ est essen
tialiter act⁹ ip̄i⁹ ratiōis. iuxta qd̄ supra
tactū ē. Dupl̄r at̄ huiusmodi ip̄andi actū
ip̄a ratō exercere p̄t z solet. Uno modo ab
solute p̄ modū cuiusdā intimationis seu
denūciationis. z q̄si p̄verbū indicatiui
modi. vtputa tale qd̄ faciēdū est vel n̄ fa
ciēdū. bonū est tale qd̄ facere vel non face
re z huiusmodi. Alio modo p̄ modū cu
iusdā motionis seu incitationis. et q̄si p̄
verbū ip̄atiui modi. vtputa fac hoc vel n̄

fac hoc. Et licet vt iā in supioribz aliq̄lit̄
tactū est ipsa ratio i ip̄ actibz hūanis seu
passionibz interioribz p̄ huiusmodi mo
dū directionis. intiationis vel incitatio
nis / sit ip̄ans z p̄mū mouēs. ip̄a tñ volū
tas q̄ ad exercitiū z executionē act⁹ / est p̄
mū mouēs in viribz aie. **E**t sic p̄nota
toz seu p̄supposito effectū / colligi p̄t.
q̄ circa huiusmodi delectationū de q̄bus
hic agitur q̄. s; circa illō sunt qd̄ ex suo ge
nere peccatū mortale existit directionē ip
sa ratio interdū supior. iterdū inferior. et
p̄secutine ad eā ipsa volūtatis seu volūtatis
mot⁹. sex modis seu sub sex q̄litatebz h̄re
p̄t. Uno modo vt abijciēs seu recusans.
Alio modo vt p̄ceps vel subita. Alio mo
do vt repmēs. Alio modo vt inaduertēs
Alio modo vt negligens. Et alio modo
vt exp̄isse p̄senties Qui sex modi seu sex q̄
litates / applicari p̄nt / i mo effectualr cor
respondēt / tā principali distinctioni tri
mēbz superius ad hoc p̄posito positē. q̄s
etiā aliquibz positionibz z distinctionibz
bñ p̄munibz nonnullorū doctorū in hac
materia loquentiū. Et q̄rū oim adinuicē
applicatione z declaratione. sufficiēs. In
tum ad p̄ntez tractatū spectat / resulltabit
ipsius materie declaratio z intellectus
Hūc igitur ad p̄positū. cuius sensualitas / il
lecebra. i. carnali z voluptuosa delectatio
ne / ratiōne inferiorē tangere z pulsare in
cipit. seu (qd̄ idē est) illecebra in appetitu
sensitiuo vel put̄ interdū iuxta qd̄ in su
pioribz monstratū est p̄tingere p̄t. in ap
petitu intellectiuo insurgere incipit.

Ut abijciens seu

recusans. **U**t ratio ip̄a inferior / statū q̄
huiusmodi sic insurgēt illecebra seu car
nalē z voluptuosam delectationē p̄cipit
z agnoscit / eā ex consideratione applica
tione ad legē seu regulā humanā. vtputa
qd̄ est p̄tra virtutē moralē. z sic viciosa vt
inhonesta. vel huiusmodi oino a se abij
cit z repellit. vel for̄san vtraq; ratio p̄cur
rēt̄ scz inferior ex ipsa (vt statū tactū est)
consideratione z applicatione ad legē seu
regulā hūanā. z ratio supior ex considera
tione z applicatione ad legē z regulā diui
nā z eternā. qd̄ concurrēt fieri p̄t / oino
abijciūt z repellūt. Et tūc in vtroq; istoz
duorum casuū / dicitur ratio / p̄rio sex mo
doz supra tactoz seu sub p̄ia qualitate

Compendiū theologie

se habere. scilicet vt abiciens seu recusans
Qui modus seu qualitas se habendi. cō/
muni⁹ ipsi rationi inferiori attribuit. qz
istud cōius ipsa ratio inferior ex se ipsa fa
cit. Et tūc nullū est in rōne peccatū. Im/
mo nec tūc pprie dici debet delectatio. sed
potius quedā delectatiōis oblatio. z que/
dā passio seu pena peccati originalis Et
si pctm aliqd existat. hoc solū est in pmo
motu sensualitatis. de quo satis in supe
rioribus actum z declaratū est.

Ut preceps vel su

bita Aut hmōi sic insurgētis illecebre
seu carnalis z voluptuose delectatiōis ap
prehēsiōe seqtur quidā preceps z subit⁹
z ante quācunqz phābitam deliberatiōez
ipsius rōnis inferioris in ipam illecebrā
seu carnalē delectatiōem cōsensus. ex ipsi⁹
rōnis propē viciū fomitis corruptiōe/ p
ueniēs. quo casu pprie surreptio fieri dici
tur z appellat. Et tūc ratio/ dicitur secundo
sex modorū supra tactoz seu sub secunda
qualitate se habere. scz vt preceps vel su
bita. qui modus seu q̄litas se habēdi (vt
clarū est) soli ratōi inferiori attribuēd⁹ est
Corrūdetqz iste modus seu ista qualitas
prio mēbro principalis distinctiōis tri
mēbris supius ad hoc propositū posite.
Nam talis illecebra seu carnalis delecta
tio/ sic in se z fm se considerata/ est nō mo
rosa. nec moza tempis. nec moza cōsensus
Estqz tunc peccatū solū veniale. Ex autē
primo talis illecebra seu carnalis delecta
tio sit nō morosa moza tempis/ apparet/
propter subitam z precipitē z sic minimā
predicti cōsensus ipsius rōnis inferioris
duratiōez in eā. Nam si circa eā/ ratō ipsa in
ferior vltra predictū suū subitū z precipitē
cōsensum. vel ipsa forsan rō supior aliter
se haberet. vtputa vel magis immorādo/
vel exp̄ssius cōsentiendo. iam tūc/ ex isto
modo seu ista scda qualitate recederet/ et
ad aliquē alioz quatuor modoz seu alia
rum quatuor qualitātū trāsiret. vt statim
infra declarabit. Et ideo hic notāter ad/
ditū est. sic in se z fm se cōsiderata. Et eti
am talis illecebra seu carnalis delectatio
sit nō morosa moza cōsensus (capiēdo tū
cōsensus. put iuxta duas distinctiōes supi⁹
in hac materia positas. z maxie iuxta pri
mā capis z capi debet. cum dicitur consensus
in delectatiōem pctm mortale esse. scz pro

cōsensu deliberato) apparet/ respectu etiā
vtriusqz rōis. Et prio respectu inferior/
ris. propē talis sui cōsensus subititatē et
precipitatiōez. quibz ipsa rō inferior. a re
currēdo ad propriū suū actū qui est deli
berare z rōcinari. et sic a debite in se circa
talem sic insurgētē illecebrā seu carnalē
delectatiōem deliberādo legesqz z regulas
humanas quibz innitit cōsulendo/ impe
ditur. Et sic proprie cōsentire saltē delibe
rate cōsentire/ dici nō debet. Immo qz ta
lis subitus mot⁹ seu talis qualitas se ha
bēdi ipsius rōis inferioris/ cōsensus di/
catur z appellet. hoc est valde improprie
z impfecte. z valde large. Sed ideo ita di
catur. qz cum ipsa rō (vt sepe tactū est) sit
virtus cognitiua z sit deliberatiua. vix est
possibile/ ipam rōem inferiorē sic circa ta
lem illecebrā seu carnalē delectatiōem qn
tūcunqz subito z precipitāter cōmoueri et
se applicare. quin aliquālitē (vt adhuc ma
gis infra declarabitur) diiudicet. propter
ipam diiudicatiōem quodāmodo cōsenti
re dicat. licet improprie z impfecte. vt sup
declaratū est. Et propter istud dum vt p/
fertur in superioribz de cōsensu in delectatiō
nē. put hic intelligit peccatū mortale esse
notāter z exp̄sse ad differentiā ist⁹ subiti
z precipitatis rōnis inferioris cōsensus. addi
tum est illud verbū deliberato. Quō etiā
secūdo talis illecebra seu carnalis delecta
tio/ non morosa fit moza cōsensus/ respe
ctu ipsius rōnis superioris ptz. qz cum ipa
ratio inferior/ p ea que iā dicta sunt/ dica
tur a recurrēdo ad suū propriū actū qui est
deliberare z rōcinari. z sit a debite in se cir
ca talem sic insurgētē illecebrā seu carna
lem delectatiōem deliberādo. legesqz z re
gulas humanas quibz innitit cōsulendo
p talem sui dicti cōsensus subititatē z p̄ci
pitatiōem impedita. a fortiori z p ampli⁹
a recurrēdo ad iudiciū rōnis superioris im
pedita. dici z reputari debet. z ex cōseqn
ti etiā ipa ratio supior q̄ ab inferiori ratō
ne cōsulta non fuit similiter debite circa
talem sic insurgētē illecebrā seu carnalē
delectatiōem deliberādi. ad legesqz z regu
las eternas quibz innititur z que aliozes
sunt/ recurrēdi tempus z occasiōē seu
motiū nō habuisse dici z reputari debet
Et sic ipa ratō supior/ nullo modo nec ve
re nec interpretatiue cōsentiens dici z repu
tari debet.

6

Ut reprimens

Aut huiusmodi illecebrā seu carnalem et voluptuosam delectationem sic insurgentē ipsamque rationem inferiorē pulsare et iam forsitan attrahere incipientē / ratio superior et se ex consideratione legis seu regule eterne / ut puta precepti diuini vel offense dei / statim reprimat. et tunc dicitur ratio / tertio se modo supra tacto / seu sub tertia qualitate se habere. scilicet ut reprimens. quod modus seu qualitas se habendi / ipsi soli rationi superiori attribuendus est. Corresponderet etiam iste modus seu ista qualitas / primo membro ipsius principalis distinctionis trimembri superioris ad hoc propositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio / non est morosa. nec mora temporis. nec mora consensus. Est etiam solum peccatum veniale. **U**t autem talis illecebra seu carnalis delectatio / non sit morosa mora temporis. patet de se ex dictis. quod statim a ratione superiore reprimat. **U**t autem non sit morosa mora consensus / capiēdo tamen consensusm put statim supra tactū est. per consensusm scilicet deliberato. et quod in hac materia mortale peccatum dicitur. patet quod licet ratio ipsa inferior / a tali sic insurgente illecebra seu carnali delectatione pulsata fuerit. et forsitan ut contingere potest / eam quodammodo acceptauerit et retinuerit. nec resistere de se. se disposuerit. Et propterea quidam imperfecte et in deliberato et consensus interuenisse dici potest / propter quod peccatum est veniale. attamen quod regulationi superioris rationis sic (ut tactū est) talem insurgentem illecebrā seu carnalem delectationem statim reprimētis ilico obedit. sequens ab ea regulari permittit. non dicitur proprie et deliberate consentire. Etenim ratio inferior interdum statim et immediate non recurrit scilicet per tunc ad leges et regulas humanas quibus innititur / per a legibus seu regulis diuinis et eternis regulari et conuertitur. Quia et si eis principaliter et ut regulas non interdum. per directum tamen et ut secundum eas regulata intendere potest et sepe intendit.

Ut expresse cōsentiens

Aut huiusmodi sic insurgentē illecebrā seu carnalem et voluptuosam delectationem post ipsi rationis apprehensionem / ipsa ratio superior non solum non reprimat. imo in eam expresse cōsentit. Et tunc dicitur ratio vltimo se modo supra tacto / seu sub vltima quali-

tate se habere. scilicet ut expresse cōsentiens. Qui modus seu qualitas se habendi / vtriusque rationi diuersis tamen respectibus ut ex statim sequentibus apparebit attribuendus est. In quantum etenim exinde causatur peccatum mortale. imputari et attribui debet rationi superiori. In quantum vero iuxta materiam penitentem consensus in delectationem dicitur. debet rationi inferiori attribui. Corresponderetque iste modus seu ista qualitas tertio membro ipsius principalis distinctionis trimembri superioris ad hoc propositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio / quantumcumque modicum teneat / sicque forsitan non morosa sit mora temporis / est morosa mora consensus. Estque tunc peccatum mortale etiam si desit plena voluntas perficiendi actum. imo ubi forsitan expressa voluntas non perficiendi adesset. **U**t autem si feratur ille consensus / in ipsam illecebrā seu carnalem delectationem / tamque in rem aut operationem seu actum super quo vel circa quem / illa illecebra seu carnalis delectatio sic insurgit et versatur. et qui talis illecebra seu carnalis delectationis esset principale obiectum. iuxta quod modicum infra magis declarabitur. Nam tunc primo est verus et expressus rationis superioris in ipsam illecebrā seu carnalem delectationem consensus qui semper in talibus delectationibus que circa ea sunt. quod ex suo genere mortalia existunt. iuxta tamen modificationem statim tactam est peccatum mortale. Nam semper in talibus et circa talia. delectatio morosa. mora talis consensus tale peccatum est qualis est ipse realis actus. Quia tunc ratio superior sic expresse in talem illecebrā seu carnalem delectationem que est in creatura cōsentiendo / se a vera delectatione que est in deo circa quam solum interdum deberet sciēter auertere quod sine contemptu facere non potest. cum nunquam expresse (ut in superioribus monstratum est) in aliquid circa tales res carnales et terrenas consentire possit. cōsentireque dicatur / nisi deliberata. Deliberata autem facere non potest. quando leges et regulas diuinas et eternas quibus innititur / consulere vel cōsultere omiserit et neglexerit. Et sic vere vel interpretatiue cōtēpserit. Et etiam tunc in talem illecebrā seu carnalem delectationem ipsius rationis inferioris consensus expressus. quia in talibus carnalibus et terrenis per ipsam rationem inferiorē apprehēdit. et circa quam se applicat nunquam ratio superior quam ut supra dictum est de se et ex se circa

R

• Compendiū theologie

talía nō intendit proprie cōsentire dicif. nec cōsentire p̄r. nisi ipa etiā rōne inferiori realiter deliberata z cōsentiente. Sed bene e contra cōtingere potest. Immo p̄ p̄rieloquendo talis exp̄ssus ipsi rōis superioris in talē illecebrā seu carnalem delectationē cōsensu. nihil aliud est / q̄ q̄ ipsa rō superior / dictā rōem inferiorē i hmoi illecebrā seu carnalē delectatōem delectari ac ipam ab ea nō reprimere seu retrahere. ac cū ea in tali delectatōe cōcurrere vere z expresse deliberata cōsentiat. Et hinc est q̄ licet interdū putam in superioribus talē est q̄ licet ipsa ratio superior in illecebrā seu carnalē delectatōem vere z expresse seu interpretatiue cōsentiat. tūc q̄ talis illecebre / seu carnalis delectatōis / q̄ tūc vere / mora consensus morosa est morosa q̄ dicif peccatū possit ad ipam rōem superiorē dici p̄rinere. quia tū ipa superior nō proprie et se nec ad se hoc facit. illud q̄ etiā nō nisi ipa similiter rōne inferiori deliberata z cōsentiente proprie facere possit. hinc est q̄ peccatū morose delectatōis / cōiter z p̄rie dicif ad rōnez inferiorē p̄rinere. put ample in superioribus declaratū est. Et hic est talis proprius z deliberat⁹ cōsensu. de qualitate iuxta sepe dictas duas distinctiōes i superioribus positas. q̄ etiā cōiter intelligif dū dicif consensus in delectatōem. peccatum mortale esse.

¶ **Ut negligens**

Aut huiusmodi sic insurgentē illecebrā seu carnalem z voluptuosam delectatōez post ipsius rōis apprehensionē / ipsa rō superior nō reprimat. sed nō etiā exp̄sse in eaz consentit. Et respectu ist⁹ casus pōt serō duplici modo seu sub duplici q̄litate h̄re Uno modo seu sub vna q̄litate qua talē illecebrā seu carnalē delectatōem quā sic ratō superior nec reprimat. nec etiā in eā expresse cōsentit / rō inferior post sufficientem deliberatōem debitā q̄ aduersionē piculi z peccati qd̄ exinde iminet z incūbit / retinet z circa eā immorat. nec eā ipsa ratio superior ex diuine z eterne legis z regule consideratōne est diligēs reprimere. Et tūc dicif ratio quito serō modo supra tactoz seu sub quita q̄litate se habere. scz vt negligēs. Qui modus seu q̄litas se habendi / licet q̄ plurimū z p̄cipali⁹ (vt ex statim sequēribus apparebit) rōis inferi-

oris in eo cōsensu occurrat et op̄e attri- buendus est superiori rōni. qz p̄ istū modū seu p̄ istā qualitatē se h̄ndi rōis superioris / causat p̄ctm mortale. qd̄ ali⁹ nō eēt. Lor responderet etiā iste mod⁹ seu ista q̄litas tertio mēbro principalis distinctiōis tri mēbris superioris ad hoc p̄positū posite. Nā tunc talis illecebrā seu carnalis delectatō quantūcūq̄ modicū forsan vt i simili supra dictū est teneatur sicq̄ nō morosa sit mora temporis / est morosa mora cōsensu. Estq̄ tunc (vt iā dictū est) p̄ctm mortale etiā si desit plena volūtas p̄ficiendi actū. immo. put supra in simili dictum est. vbi forsan exp̄ssa volūtas nō p̄ficiēdi adesset. maxime si vt ibi etiā dictū est / talis retentio ipsius illecebre seu carnalis delectatōnis in ipa rōe inferiori / z negligētia reprimendi in ipa rōne superiori / esset tāq̄ in rē aut op̄atōnem seu actū / sup quo vel circa quē ipsa illecebra seu carnalis delectatio insurgit z versat. z talis illecebre seu carnalis delectatōis esset p̄ncipale obiectū iuxta qd̄ modicū infra magis declarabit. Tunc enī est vtriusq̄ rōnis in talē illecebrā seu carnalē delectatōem cōsensu scilz exp̄ssus ipsius rōis inferioris. qd̄ patet de se ex dictis / ipsius etiā rōis superioris. licet nō verus et exp̄ssus. interpretatiu⁹ tū et equalens. attēta tali deliberatōe piculiq̄ z peccati aduertētia seu animaduersione qz q̄ aduifatus z deliberat⁹ phibere pōt nō phibet / cōsentire videt. Qui quidē cōsensu interpretatiuus z equalens ipsi ratiōnis superioris / quādo est circa ea vel sup eis que de suo genere peccata mortalia existunt / est semp peccatū mortale. qz licz tūc nō sit exp̄ssus dei cōtempus / factiu⁹ seu actiuus z positiu⁹. est tamē interpretatiuus. p̄missiuus. z equalens. p̄mittens scz post talē sufficientē deliberatōem. talē q̄ aduertētia seu animaduersionē piculi z peccati. zē. teneri a rōne inferiori / illa que statim respui aut rep̄mi debuerāt. Etenī ratio superior / quotiēs nō dirigit seu cōhibet aliquē actū. vel aliquā passionē interiorēz alicui⁹ peccati mortalis. z hoc post sufficientē deliberatōem z aduertētia talis piculi / talisq̄ peccati quod sic imminet z incūbit. siue tūc de lege seu regula diuina z eterna actu cogitet siue nō d̄r cōsentire z cōtēnere. S3 diuersimode. Nā cū de ipsa lege seu regula diuina et eterna

actu cogitat. tunc vere et realiter contemneret. vereque et realiter contineret. Cum vero de ipsa lege seu regula divina et eterna actu non cogitat. quia hoc non nisi ex sua negligentia et omissione puenire potest. cum de ea in tali casu cogitare deberet. per omissionem et negligentiam continere cum talis omisio et negligentia in ipsa ratione superiori post sufficientem deliberationem/nullo modo/sine vero et effectuali contemptu. licet interpretatiuo/esse et contingere possit. et hic etiam effectiue et interpretatiue est talis consensus de quiliam iuxta sepe dictas duas distinctiões in superioribus positas. quod etiam cõter intelligitur dum dicitur consensus in delectationem peccatum mortale esse.

¶ Ut inaduertens

Alio modo sub alia qualitate respectu istiusmet casus statim tacti/ potest sero habere. quod scilicet huiusmodi sic insurgentem illecebram seu carnalem delectationem/ quam sic post ipsius rationis apprehensionem/ ipsa ratio superior nec reprimat nec etiam in eam expressè consentit/ ipsa ratio inferior retineat. et circa eam immoretur. sed hoc fit ante sufficientem deliberationem. debitamque aduertentiam seu aduersionem periculi et peccati. quod exinde imminet et incubit. immo quod sic dicta illecebra seu carnalis delectationem ipsa ratio inferior retineat et circa eam immoretur facit quasi suspensa et non bene aduertens. nec debite/ ad suum proprium actum quod est deliberari et ratiocinari/ recurrans. sequens eleuando leges seu regulas humanas quibus innititur consulens. vel si forsan ad dictum suum proprium actum recurrerit. sequens leuando leges seu regulas humanas consuluerit/ non tamen plene naturam et grauedinem ipsius periculi et peccati ex se cognoscit et aduertit. Etenim (quod per istius materie intellectu bene considerandum est) ratio ipsa inferior/ bene potest circa talem illecebram seu carnalem delectationem/ sicut et circa alias interioris anime passionem/ quandoque versari et immorari. considerando et ratiocinando in se/ quod tale quod accommodum est vel conueniens corpori vel huiusmodi. Quod ipsa respectu talis illecebre seu carnalis delectationis aut alterius interioris anime passionis/ non recurrat ad suum proprium actum quod est deliberare et ratiocinari. Nec se eleuabit/ considerando et attendendo circa periculum et peccatum. quod in sic illecebre seu carnaliter delectando. ac circa ta-

lem illecebram seu carnalem delectationem vel aliquam aliam interioris anime passionem immorando/ imminet et incubit. Vel si forsan ad dictum suum proprium actum recurrat/ sequens circa dictum periculum seu peccatum considerando et attendendo eleuet. non tamen ex se naturam et grauedinem ipsius periculi et peccati plene cognoscet et aduertet. Et tunc in isto scilicet casu dicitur ratio quarto sex modorum supra tactorum seu sub quarta qualitate se habere scilicet ut inaduertens. Qui modus seu qualitas se habendi ipsi soli rationi inferiori ut ex statibus subsequens apparet poterit attribuendus est. Respondetque iste modus seu ista qualitas secundo membro principalis distinctiões tri membrorum super hoc ad propositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnalis delectatio/ dicitur morosa mora temporis. et non morosa mora consensus. Estque tunc solum veniale peccatum. ¶ Quod enim morosa sit mora temporis patet de se/ ex dictis et ex natura casus qui ponitur scilicet propter immorationem ipsius rationis inferioris circa eam. Nam si ipsa ratio inferior circa ipsam non immoretur. sed eam ex se sola aut concurret cum ratione superiori/ statim a se abijceret. iam ipsa ratio/ se non isto quarto modo seu sub ista quarta qualitate. sed primo modo seu sub prima qualitate supra posita (ut satis ibi declaratum est) se haberet. Vel si a ratione superiore sola talis illecebra vel carnalis delectatio/ statim reprimere. iam ipsa ratio se non isto etiam quarto modo seu sub ista quarta qualitate. sed tertio modo seu sub tertia qualitate supra etiam posita (ut etiam ibi satis declaratum est) se haberet. ¶ Sed quod talis illecebra seu carnalis delectatio sit non morosa mora consensus/ capiendum tamen consensus. putat sepe supra tactum est in hac materia capi. dum scilicet ponitur consensus in delectationem. peccatum mortale esse. Hoc satis etiam respectu vtriusque rationis patet ex iam statim dictis. et etiam per aliquam eorum que in superioribus/ in declaratione secundi modi seu secunde qualitatis se habendi ipsius rationis tacta sunt. ¶ Nam primo/ respectu ipsius inferioris rationis. licet per talem eiusdem in dictam illecebram seu carnalem delectationem immorationem videat et dici possit quidam eius improprius et imperfectus in ipsam illecebram et cetera interuenire consensus propter quem est peccatum veniale. non tamen debet talis consensus proprius perfectus ac

• Compendiū theologie

Deliberat^o dici aut reputari. qz vt ex iam dictis apparet/añ sufficientē deliberatō/nem debitāq; piculi z pcti aduertētiā seu aīaduersionē. z sic anteq; (vt iam dictū ē) ipsa ratio inferior ad suū ppiū actū q̄ est deliberari z rōcinari debite recurreret/legesq; seu reglas hūanas quib; innitit cōsulere. vel forsan anteq; naturā z grauedinē ipius piculi z pcti plene cognosceret z aduerteret. talis ei^o imozatio talisq; iproprius z ipfectus p̄sensus cōtigit. q̄ oīa tñ dicitā ipius rōnis inferioris imozatōez dicitūq; impropriū z ipfectū precedere debuissent. z omīno necessaria sunt aīq; talis eius imozatio talisq; cōsensus dici possit dicitūq; debeat verus z pfect^o esse. ex inde pctm̄ mortale p̄tingere posse. Hec etiā in isto casu respectu ipsi^o supioris rōnis debet talis illecebra seu delectatō morosa/mora consensus reputari. Quia vt sepe in simili supra tactū est. ex q̄ ipa ratō inferior q; sic circa talem illecebrā seu carnalem delectatōem imozet/facit q̄si suspensa z nō bñ aduertēs nec debite aī talem imozatōem ad suū propriū actum q̄ est deliberari ratiocinari. recurrēs se q; piculū seu peccatū quod iminebat z incūbebat considerādo z attendēdo. leges q; seu regulas humanas q̄bus innitit cōsulendo eleuās a minori d; dici ad iudiciū supioris rōnis que altior z sublimior est eam scilz cōsulendo recurrisse z se eleuasse. Et sic nō mirū si ipa rō supior/que de se z p se circa tales actus carnales z terrenos nō intendit/ nec se sp̄ ex se ipa circa eas leges seu regulas diuinas z eternas cōsulēdo applicat. q̄si suspēsa z nō bñ aduertēs z sic indeliberata z p consequēs nec vere nec interpretatiue cōsentēs debz in hoc casu dici z reputari. Et iā vt iā tactū est natura istius q̄rti modi seu istius q̄rte qlitatis se habēdi rōnis/vt videre claz est/hoc de se habet z importat. cū exp̄sse importet rōnem inferiorē circa talem illecebrā seu carnalem delectatōez ante sufficientē deliberatōem debitāq; aduertentiā seu aīaduersionē piculi z peccati quod exinde imminet z incūbit/ imozatā esse. Nā si poneret ipa rō inferior sic post sufficientē deliberatōem. debitāq; aduertentiā piculi z peccati imozata fuisse. iā vt in simili statū tactū est nō iste q̄rtus mod^o seu ista q̄rta qlitas se habēdi ipius rōnis esset. sed vnus

duoz modozū seu qlitatū immediate explicatoz. scz vel sextus vel q̄ntus: Et intelligant hec oīa hic statū supra p̄dictorum sex modozū seu sex qlitatū se circa delectationē habēdi ipius rōnis tractata principaliter de consensu in delectatōem cogitatis. i. q̄ habet cogitādo. Nā talis consensus (vt sepe supra tactū est) principaliter ad rōem inferiorēz p̄tinet sicut ad ipam p̄tinet cogitare. i. act^o ipse cogitōnis. z etiā ad ipm̄ qd̄ est cogitare vel non cogitare in q̄ntū accipit vt ad illā actōem ordinat. Quod notāter d;: Nā est quēdā aliū cōsensum in delectatōem repire. s. in delectatōez actus seu opis. maxime dū ille actus seu illd̄ opus est in fieri. q̄ consensus in talē delectatōem sicut z ipē cōsensus in illum actū seu op^o/ad solā rōnem supiozem spectat z non ad inferiorē.

Utrū cōsensus in

delectatōem sit semp peccatum. z quod:

Quia in supius tractatis z sp̄a liter modicū supra/ in declaratione sex modozū seu sex qlitatū/ se circa delectatōem habēdi ipius rōnis/sepe de cōsensu in delectatōez facta est mentio/interdūq; tactū quō consensus etiā verus z deliberatus. z etiā ipsius rōnis supioris in delectatōem/nō sp̄ est pctm̄ mortale. Pro hui^o necnō aliquorū ex precedētib; maiori declaratōe. q̄nq; rememorāda z aduertēda veniūt. **P**riūm q; oīs delectatio habz aliqd̄ propriū z principale obiectū/circa qd̄ fert z versat. Hec eni aliter vt clarū est possit delectatō causari z haberi. si nō circa aliqd̄ principaliter ferret z versaret. **S**cōm qd̄ etiā iuxta dictū phi/omīs delectatō siue sit in appetitu sensitiuo. siue in appetitu intellectiuo. siue (vt modicū supra tactū est) sit in cogitādo solū. siue in actu seu executōne actus/aliquā opatōez cōsequit. Etenim (vt in supiorib; declaratū est) omīs delectatio/ex triū concursu causari h; z causatur. scz ex bonū z conueniēs p vim appetitiuam adeptōe. z ad eā applicatione. pro ut scz tale bonū z cōueniēs/sentit vel q̄litercūq; percipitur. que duo sunt. scz ipm̄ bonū z conueniēs qd̄ sic sentit z percipit. z ipa vis appetitiua que sic illud sentit z appetit z tertij. scz cognitōis talis adeptōis z applicatōis. Nūc igit ad propositum